

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Forum Competens Quæstionibus ex Universo Jure
selectis, atque ad praxin utilissimis illustratum, Seu
Tractatus Canonico-Civilis**

Friderich, Melchior

Ingolstadium, 1709

§. I. Quæ Causæ ad Forum Ecclesiæ privativè pertineant?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61662](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61662)

P A R S V.

De Causis ad certum Forum
pertinentibus.

CAPUT I.

De Causis pertinentibus ad Forum Ecclesiasticum.

§. I.

*Qua Causa ad Forum Ecclesie privativè
pertineant.*

SUMMARIUM.

613. *Causæ Ecclesiasticæ aliæ sunt Sacræ, aliæ Temporales, Mixta aliæ.*
614. *Causarum Sacrarum Judex competens est solus Ecclesiasticus. Causæ sacræ sunt quæstiones de Fide, Sacramentis, Voto &c.*
615. *Item Matrimoniales.*
616. *Cognoscere tamen Judex laicus potest, an quis horum parentum sit filius.*
617. *Cogere potest ad implenda Sponsalia.*
618. *Et ad standum matrimonii legibus.*
619. *Punire potest eos, qui clandestinè contraxerunt.*
620. *Nec non adulteros.*
621. *Solus judicat super dote & alimentis, si de his principaliter agitur.*
622. *Validè statuit solemnitates extrinsecas matrimonio.*
623. *De matrimonijs Infidelium solus judicat.*
624. *Infidelibus statuit impedimenta matrimonij tam dirimentia quam impedientia.*

625. *Causa Hæresis & Simonie privativè pertinet ad forum Ecclesiasticum.*

626. *Uti etiam cause contra Clericos motæ, quamvis temporales.*

627. *Jurisdictio Sacra non competit A catholicis.*

613. Causarum, quæ in iudicium deducuntur, aliæ sunt Ecclesiasticæ, aliæ Temporales seu Seculares, aliæ Mixtæ. *Can. 2. 4. q. 1. C. super eo de Offic. Deleg. C. cum sit junct. Glossa fin. de Foro Compet.* Ecclesiasticæ dividuntur in Ecclesiasticas Sacras & Spirituales, quas aliqui DD. dicunt Meras Ecclesiasticas. Tales sunt, quæ ex objecto suo sacræ sunt, seu quæ versantur circa rem sacram & spiritualem. Et in Ecclesiasticas non meras, quæ habent objectum de se quidem profanum & temporale, ratione tamen personæ Ecclesiasticæ, contra quam proponuntur, aliòve ex capite ad cognitionem Judicis sacri pertinent. Ut si conveniendus sit Clericus super fundo, equo &c. Causæ Temporales seu profanæ sunt, quæ ad sui cognitionem jurisdictionem sacram non requirunt, quòd nec ratione ipsius rei, super qua, nec ratione personarum, contra quas moventur, quiddam sacrum & spirituale continent, ac idcirco ad Judices laicos pertinent. *Can. quoniam dist. 10. Can. cum ad verum dist. 93. C. Novit. de Judic.* Mixtæ denique sunt, quæ ad utrumque Forum, Ecclesiasticum nimirum & seculare, cum jure præventionis pertinent, eò quòd ipsarum objectum de se temporale quidem est, ratione tamen Constitutionum, quæ circa eas Jure tam Sacro, quàm Civili editæ sunt, utrique Foro sunt subjectæ: vel circa objectum quidem spirituale versantur, ad cognitionem tamen etiam Judicis Laici alio ex capite pertinent, ut patebit ex dicendis.

614. His præsuppositis, quæ à multis parùm distinctè, & explicatè traduntur: certum est primò, & in confesso non tantum apud omnes Catholicos, sed & Heterodoxos (ut videre est apud Zanger. *c. 1. p. 2. de Exception. n. 421.* Thom. Michaël *de Juris dict. thesi 39.* ac passim alios) causas merè Ecclesiasticas, seu sacras, ad solius Judicis Ecclesiastici cognitionem pertinere, nec ullam in

ijs potestatem & jurisdictionem Laicis competere, ut patet ex *C. 2. 3. § 17. de Judic. C. 3. de Ordine Cognit.* ac alijs plurimis Canonibus, quos enumerare nimis prolixum foret. Hujusmodi causæ sunt, quæ pertinent ad Fidem, Sacramenta, & Sacramentalia, absolutionem à Votis & Juramentis, Beneficia Ecclesiastica, ac eorum Electionem, Postulationem, Collationem &c. institutionem & observationem Festorum ac Jejuniarum, Sacrificium, Ritus Sacros, Irregularitates, Censuras, aliásque pœnas merè Ecclesiasticas. Quod verum est, tametsi non sint de re ex natura sua & immediatè sacrâ, sed spiritualibus solùm connexâ, uti sunt Reditus Beneficiales, Jus Patronatûs, & Decimæ. De harum competente foro fusè ago *p. 5. Tractatus de Jure Decimarum à n. 572.* Unde supervacaneum judico hîc aliquid de ijs addere.

615. Huc quoque pertinent causæ Matrimoniales. Has enim solùm à Judice sacro decidendas esse, patet ex *Can. 10. 35. q. 6. C. 12. de Excessib. Prælat. C. Tuæ 5. §. si verò de Procurator. C. 1. de Consang. & Affin.* Unde si quæstio vertatur, an matrimonium sit validum, an divortium seu separatio à thoro facienda sit propter Adulterium, Sævitiâ, Lepram &c. an Sponsalia de futuro sint legitimè & validè inita, an dissolvenda sint &c. tractari causa debet à Judice tantùm Sacro. *cit. C. Tuæ 5.* Idque verum est non solùm, quando directè agitur de causa matrimoniali; sed etiam, quando solùm incidenter, ut si ratione hæreditariæ successionis incidat quæstio, an matrimonium, ex quo natus est hæres, fuerit legitimum. *C. 3. de Ordine Cognit. C. 5. qui filij sint legit.* Quam ob rem Camera Imperialis in hisce causis processus non decernit, nec appellationes recipit juxta *Ordin. Cam. p. 1. tit. 9. in addit. V.* Wann auch der Kaysler / & Memoriale de anno 1570. quo Assessores injunctum fuit, daß sie sich der Matrimonial-Sachen entschlagen sollen. *Gail. L. 1. obser. 112. n. 17. Thom. Michaël. cit. thesi 39.* Et quamvis nonnulli asserant, causam Matrimonij tunc solùm ad Judicem sacrum privativè pertinere, quando agitur inter ipsos conjuges: secùs, si inter unum conjugem & ejus filium,

vel inter filium & extraneum. Hæc tamen limitatio à communi DD. meritò exploditur, utpote omni fundamento destituta.

616. Aliquid tamen circa Matrimonium posse Judicis secularis jurisdictionem fatendum est. Nam I. cognoscere & decidere potest, si dubitatur, an v. g. Titius sit horum parentum filius, aut an genitus sit ex fornicatione, vel à parentibus, inter quos matrimonium esset existimabatur; quia in his casibus non est quæstio de ipso matrimonio, quæ si foret, decidenda esset, à solo Judice sacro, ut dicam infra à n. 679. maximè si constaret, genitum à conjugatis, illegitimus tamen diceretur; sic enim dubitaretur de valore matrimonij, quam quæstionem privativè pertinere ad forum Ecclesiæ, in confesso est apud omnes.

617. II. Si agatur tantum de Sponsalibus implendis, de quorum valore aliunde constat, compellere ad contrahendum matrimonium potest etiam Judex secularis, sicut cogere potest ad alios contractus implendos. Panorm. in C. Ex literis 10. de Sponsal. n. 4. Felin. in C. 2. eod. n. 28. Rosellav. Sponsalia n. 3. Brunell. de Sponsal. conclus. 16. n. 6. Sanch. Lib. 1. de Sponsal. disp. 29. n. 9. Oliva de Foro Eccles. p. 3. q. 37. n. 4. Dixi: si aliunde constet de eorum valore. Nam si hic trahatur in dubium, id decidere solus Judex Eccles. poterit: quia Sponsalia de futuro, uti sequuntur naturam Sponsalium de præsentibus, ita & forum, ut ex L. Oratio 16. ff. de Sponsal. & Clement. Dissendiosam de Judic. tradit communis Interpretum sententia, praxi Tribunalium firmata. Rarè tamen aut nunquam pro implendo Sponsalium contractu aditur Judex laicus: quia ferè nunquam continget, partem, quæ vult resiliere, non allegare aliquam causam resiliendi. Quod si sit, cognitio jam non ad Judicem laicum, sed ad solum Ecclesiasticum pertinet.

618. III. Si aliunde constat, duos esse veros conjuges, & unus alterum spoliavit, videlicet divertendo, seque separando, aut cum ipso quidem maneat, nolit tamen conjugaliter cohabitare, poterit spoliatus etiam à Judice laico restitui, ac spoliatus ad cohabitandum

tandum compelli. Glossa in C. Non est de Sponsal. v. Uxores, & ibid. Panorm. n. 6. Præposit. n. 9. Anton. in C. Illud de Præsumpt. n. 10. Panorm. in C. Ex publico de Convers. conjug. n. 3. Covar. de Matrim. p. 2. c. 7. n. 3. Burfat. vol. 1. consil. 207. in fin. ac alij communiter. Si tamen pars spolians aliquid opponeret vel contra valorem matrimonij, vel jus prætenderet se separandi, ad Judicem Eccles. remittenda foret. Quia verò spoliantes ordinariè prætendunt aliquam causam divertendi, idcirco coactio Judicis laici rarò locum habet.

619. IV. Potest Judex etiam laicus punire eos, qui matrimonium clandestinè, & per consequens invalidè contraxerunt, si constat, clandestinè contractum fuisse. Gutier. L. 2. Pract. q. 2. n. 2. Sanch. L. 3. de Matr. disp. 54. n. 4. cum Azebedo ac alijs contra Alex. de Nevo, Franc. ac alios. Quin contra Covarruv. l. c. c. 8. §. fin. n. 3. Bolong. in L. 2. ff. de Jurisd. omn. Jud. à n. 42. ac alios tradunt Sanch. l. c. & Petr. Barbosa in L. Titia ff. Solut. matr. n. 36. posse secularem Judicem etiam cognoscere, utrum matrimonium clandestinè fuerit initum, an non. Rationem dant: quia hæc quæstio est solum facti & non Juris. Verùm hæc ratio non sufficit, ut patebit ex dicendis.

620. V. Si agitur de adulterio ad poenam sanguinis infligendam, Judex competens est solus secularis. Anton. in C. Cum sit de Foro comp. n. 16. & in C. Tuæ de Procurat. n. 2. ac ibid. Panorm. n. 6. Imola n. 10. Ratio patet: quia Ecclesiastico Judici interdictum est hanc poenam inferre C. sententiam. Ne Cler. vel Monachi. Si agitur de alijs poenis, utriusque est cognoscere cum jurè præventionis. Panor. cit. n. 6. Covarr. l. c. c. 7. §. 7. n. 20. Jul. Clar. L. 5. Sent. §. fin. q. 37. n. 3. Germon. L. 3. de Sacr. immun. c. 12. n. 58. Petr. Barbosa in L. 2. ff. Solut. matrim. p. 1. n. 139. Ratio est: quia adulterium, ut infra dicetur, est crimen mixti fori. Cùmque sit quædam Sacramenti injuria, non minùs ad Judicem Ecclesiasticum pertinet illud punire, quàm ad Secularem. Accedit, quòd L. Quamvis 30. C. ad L. Jul. de Adult. adulteri appellantur sacrilegi:

crilegi: at Sacrilegium est mixti fori. *C. Cum sit de Foro comp.* Quando verò de adulterio agitur, ut ratione illius divortium celebretur, solus Ecclesiasticus Judex competens est. *C. Tuæ de Procurat. C. 1. Ut lite non contest.* S. Thom. in 4. dist. 35. q. un. art. 3. ad 5. ac alij, quos longo ordine referunt Barbofa l. c. n. 140. & Sanch. de Matr. lib. 10. disp. 8. n. 15. ubi rejicit Decium, qui consil. 212. n. 2. tenet, causam esse mixti fori, si simul agatur de divortio & amissione dotis.

621. VI. Quando principaliter de dote vel alimentis agitur, solus Judex laicus est competens juxta Bald. Felin. Lup. Jason. Socin. Præpositum, ac alios, quos referunt & sequuntur Sanch. l. c. & Barbofa in L. 1. p. 1. ff. Solut. matr. à n. 46. ubi ad argumenta Innoc. Panorm. ac aliorum, qui tenent, hanc causam esse mixti fori, fusè respondet. Si tamen quæstio incidat super divortio, v. g. viro negante, se dotem aut alimenta uxori debere, utpote adulteræ, laicus Judex superfedere causâ debet, donec Ecclesiasticus divortij quæstionem dirimat. *C. Tuam de Ord. cognit. C. Si Judex in fin. de Sent. Excomm. in 6.* Quando verò causa divortij agitur coram Judice Eccles. quæstio alimentorum & dotis amittendæ tanquam accessoriæ ad ipsum pariter pertinent. *C. De prudentia de Donat. int. vir. & uxor.*

622. VII. Possunt tam Statutis laicorum quàm consuetudine aliqua validè induci circa matrimonij extrinsecas solemnitates, ceremonias in convivijs, pompam nuptialem, sumptus, dotem, hæreditates &c. ut fusè exponit Fulv. Pacian. L. 2. de Probat. c. 3. à n. 56. dummodo super ipso matrimonio nihil statuatur.

623. VIII. Si Infideles, seu non baptizati, ut Judæi, Saraceni, Idololatræ, Principibus Christianis subjecti sint, ac ipsorum matrimonijs aliquod impedimentum objiciatur, aut contendant suum matrimonium esse nullum, vel divortium petant, v. g. ratione adulterij &c. solus Judex secularis est competens, ut benè observat Sanch. L. 7. de Matr. disp. 3. n. 9. Ratio patet: quia Infideles non sunt subditi Ecclesiæ, & contractus ipsorum sponsalitijs

tius est merè civilis & temporalis.. Si tamen alteruter fidem Christianam amplexus fuerit, infidelis contra fidelem agens adire debet Judicem Ecclesiasticum: quia actor sequitur forum rei. Idem tenendum videtur cum Sanch. *l. c.* quando quidam tertius matrimonium accusat, seu nullum esse dicit: quia dignius ad se trahit minus dignum. *Can. Non estimemus 13. q. 2. & L. Quæ religiosis ff. de R. V.* Constat autem matrimonium esse dignius ex parte conjugis fidelis, cum quiddam spirituale habeat, ut ait idem Sanchez, quamvis non sit Sacramentum, si tantum alteruter conjux est fidelis, ut contra Joan. Eckium & Sotum tradit communis DD.

624. IX. Princeps infidelis subditis suis infidelibus leges ferre potest, quibus quædam matrimonia ex justa causa interdicit aut dirimat, uti cum S. Thoma *in 4. dist. 39. q. un. art. 2. ad 3.* tradit communis DD. Ex quo consequens est, quod advertunt Sotus, Angles, Saà, ac alij apud Sanch. *l. c. n. 5.* quod conjuges infideles, qui cum impedimento juxta ipsorum leges dirimente contraxerunt, debeant post suam ad fidem conversionem matrimonium rursus celebrare, si in illo persistere velint. Quod verò modò dictum est de Principe infideli, tenendum pariter est de Principe fideli respectu suorum subditorum infidelium, ut tradunt, Abulensis *in L. 1. Reg. c. 8. q. 177. Ledesma p. 4. q. 61. art. 2. col. 3.* Sanch. *l. c. n. 8.* quia respectu infidelium non est major ratio de Principe infideli quàm de fideli. Neque reservatio, quâ, ut mox dicetur, Ecclesia sibi reservavit potestatem statuendi impedimenta matrimonij, procedit de matrimonio infidelium, utpote quod non est Sacramentum. An verò Princeps Christianus fidelis possit statuere impedimenta matrimonij vel dirimentia vel impedientia respectu subditorum fidelium, v. g. ut sponsalia de futuro clandestina sint irrita, controvertitur inter DD. Possè per se & ex natura suæ potestatis contra S. Thomam, S. Bonavent. aliósque quamplures quâ Theologos quâ Canonistas, asserunt Ruard. Tapperus, uterque Sotus, uterque Ledesma, Angles, Bellarm. ac alij, quos

quos sequitur Sanchez *l. c. n. 2.* Addunt tamen, id hodie non esse integrum Principibus Christianis, eò quòd Ecclesia sibi hanc potestatem reservarit. Quod verum esse patet ex *C. Tuam de Ord. cognit. C. Accedentibus de Excess. Prælat. C. fin. de Raptor. Can. Euphemium 2. q. 3. Can. Multorum 35. q. 6.* Potuisse hoc fieri benèque factum esse, constat ex eo, quòd in Nova Lege matrimonij contractus limites naturæ transcendit, & ad esse supernaturale Sacramenti elevatus est, ut adeò non deceat, aliquid de tanto Sacramento à seculari Potestate disponi.

625. Certum est secundò, ad Forum Eccles. privativè pertinere crimina Hæresis, *C. ad abolendam*, & *C. Excommunicamus de Hæret. C. ut inquisitionis §. prohibemus eod. in 6.* Et Simonia, & quæ suspicionem de illis faciunt. Glossa in *C. Cum sit de Foro. comp.* quam communiter sequuntur DD. teste Anan. *rub. de Simonia n. 9.* & suffragatur praxis. Quia hæc duo crimina Rei solùm sacræ, videlicet Fidei & Religioni, adverfantur. Decian. *L. 5. Præf. crim. c. 25. §. seqq. Farinac. L. 1. præf. crim. tit. 1. q. 8. n. 127. §. seq.* Et quidem in prædictis causis spiritualibus non tantùm Clerici, sed laici quoque omnes, qui per Baptismi januam Ecclesiam ingressi sunt, judicio Ecclesiæ subsumunt, quacunque dignitate emineant, ut constat ex cit. Juribus, & tradunt omnes Catholici.

626. Certum pariter est tertio, causas etiam temporales & civiles, quæ inter Clericos vel contra Clericum agitantur, ad solum Judicem Ecclesiasticum pertinere, ut constat ex dictis supra *p. 3. c. 1. à n. 222. exceptis causis, quas excipiendas dixi n. 288. §. seqq. n. 308. §. seqq. & à n. 313.*

627. Illud porrò vanum & falsum est, quod asserunt Matth. Stephan. *L. 3. de Jurisdic. p. 1. c. 15. n. 6.* Leipoldus *de Concurrent. Jurisdic. q. 20.* ac alij Lutherani DD. Principibus Germaniæ aliisque Statibus Imperij Augustanæ Confessioni addictis ex Transactione Passaviensi competere Jura Episcopalia, ac consequenter jurisdictionem Ecclesiasticam. Nam jurisdictionis Episcoporum

porum solum suspensa fuit in Confessionistas, non verò iisdem aliqua potestas Ecclesiastica & sacra attributa, utpote quam non à seculari Magistratu, sed solum ab Episcopis, ac per hos à SS. Pontifice in Ecclesiae Ministros descendere ex Ecclesiastico cum Jure tum traditione notissimum est. Imò vi Pacis Religiosae jurisdictionis Episcoporum quoad Confessionistas, qui in ipsorum dioecesi sunt, suspensa non fuit in omnibus causis Ecclesiasticis; sed ijs tantum, quae ad Confessionis Augustanae Fidem & exercitia spectant. Hinc Episcopus, non secularis Magistratus, est legitimus Judex causarum Ecclesiasticarum de Matrimonio, jure Divortij, Patronatus, de commissa Simonia &c. in terris suae dioecesis, tametsi ex Statibus Augustanae Confessionis subjectae sint, ut pridem demonstrarunt Catholici quidam DD. in *Compositione Pacis Dilingae edita c. 6. Dixi vi Pacis Religiosae*: nam aliud dicendum videtur vi Instrumenti Pacis Osnabrugensis, ubi *art. 5. n. 15.* Jus dioecesanum & tota jurisdictionis Ecclesiastica cum omnibus suis speciebus contra Confessionis Augustanae Status eorumque subditos suspensa est: non item contra Anabaptistas &c. Pariter commentum est & ab omni veritate alienum, quod tradunt Friderus Mindan. *de Processib. Camer. Imper. lib. 1. c. 31. n. 9.* & Bocerus *de Jurisdic. c. 8. n. 81.* à Ferdinando I. Imperatore Liberis Imperij Civitatibus potestatem datam esse mutandi Religionem & ad Confessionem Augustanam accedendi. Hoc enim indultum confectum fuisse à Protestantibus clarè demonstrant ijdem Catholici DD. *cit. c. 6. q. 34. per tot.*

§. II.

*Utrum in dubio, an causa sit Ecclesiastica,
cognitio pertineat ad solum Judicem Eccle-
siasticum.*

Q 99

SUM-